

ทำเกษตร 1 ไร่ มีกิน มีขายทั้งปี

โดย ปา ไชยปัญญา บรรยายในห้องฝึกอบรมวิชาของแผ่นดิน งานมหกรรมในหลวงรักเรา
เพื่อสืบทอดพระราชปณิธาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 วันที่ 4 ธันวาคม 2559

ปา ไชยปัญญา เป็นเจ้าของไร้ออร์แกนิก ศูนย์เรียนรู้เกษตรรุ่นใหม่ หัวใจพอเพียง ที่บ้านกุดปลาแข้ง ตำบลโนนคำ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา ทำงานประจำ ตำแหน่ง Super Vices ของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง เรียนรู้และทำการเกษตรอินทรีย์มาแล้วกว่า 8 ปี ที่ผ่านมามีได้ล้มลุกคลุกคลานลองผิดถูกมาบ้าง ด้วยแนวคิดที่ว่า

“เราต้องทำเกษตรแบบกษัตริย์ คือ มีการแลกเปลี่ยน มีการแบ่งปัน มีการเรียนรู้ มีการให้ สุดท้ายเราจะพบกับคำว่า “พอ” ถ้าทุกคนพบกับคำว่า พอ ก็เพียงพอตามคำพ่อสอน เราต้องปรับ เราต้องเปลี่ยน อนาคตต้องอยู่ในกำมือของพวกเรา เพราะเศรษฐกิจพอเพียงถือได้ว่าเป็นเสาเข็มของประเทศไทย”

การนำเสนอเกษตร 1 ไร่ มีกิน มีขายทั้งปี คนทำต้องรู้เรื่องอะไรบ้าง

“ต้องเรียนรู้ตามลำดับ คือ วางแผนบนกระดาษ ต้องรู้จักดิน รู้จักน้ำ รู้จักพลังงาน รู้จักปุ๋ย รู้จักธาตุอาหารพืช รู้จักโรคพืช รู้จักแมลงศัตรูพืช รู้จักน้ำหมักชีวภาพหรือจุลินทรีย์ รู้จักการขยายพันธุ์พืช การแปรรูป และการตลาด ต้องวางกลยุทธ์ก่อนลงมือปฏิบัติ ต้องเข้าใจทุกอย่างอย่างถ่องแท้ และต้องเข้าใจธรรมชาติ”

1. การวางแผนเริ่มต้นจากบนกระดาษ กำหนดรูปแบบแปลง กำหนดว่าจะปลูกอะไรบ้าง (ชอบกินอะไรให้ปลูกชนิดนั้น) จัดวางโซนในแปลงปลูก คำนวณว่าแต่ละโซนจะปลูกพืชได้กี่ชนิด ได้กี่ต้น คำนวณปริมาณน้ำที่มีในแปลงว่าเพียงพอกับการปลูกพืชหรือไม่

2. รู้จักดิน ต้องคลุกคลีกับดิน รู้ว่าดินในแปลงมีโครงสร้างเป็นอย่างไร (ดินที่ดีต้องมีอินทรีย์วัตถุ 45% อากาศ 2% น้ำ 25% อินทรีย์วัตถุ 5%) ต้องรู้วิธีการตรวจดิน การเก็บตัวอย่างดินต้องเดินแบบซิกแซก เพื่อให้ได้ตัวอย่างดินทั่วถึง อย่างน้อยต้องสุ่มเก็บ 15 จุด โดยขุดลึกลงไป 10 เซนติเมตร ไม่เอาหน้าดิน ร่อนเอาแต่เนื้อดิน ไม่เอาอินทรีย์วัตถุ และส่งไปตรวจที่กรมพัฒนาที่ดิน เพื่อช่วยให้เรารู้ค่า pH ของดิน ธาตุอาหารในดิน เพื่อจะได้แก้ไขหรือบำรุงได้ถูกจุด

3. รู้จักน้ำ น้ำในแปลงเกษตรของเรามาจากไหน น้ำฝน น้ำชลประทาน น้ำคลอง สระน้ำ แหล่งน้ำสาธารณะ น้ำใต้ดิน ควรตรวจน้ำว่ามีค่า pH เท่าไหร่ น้ำมีความเค็มหรือไม่

4. รู้จักการใช้พลังงาน แปลงเกษตรเราใช้พลังงานจากไหน เช่น โซลาร์เซลล์ หรือพลังงานไฟฟ้า ความคุ้มค่าในการใช้ไฟฟ้า (สำหรับแปลงเกษตรของคุณปา เน้นการใช้พลังงานโซลาร์เซลล์ เพราะเป็นพลังงานที่สะอาด ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ประหยัดต้นทุนค่าไฟฟ้า มีความคุ้มค่าภายใน 4-5 ปี)

5. รู้จักเรื่องของปุ๋ย เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเรียนรู้ แบ่งได้เป็น ปุ๋ยเม็ด ปุ๋ยผง ปุ๋ยน้ำ เรื่องของปุ๋ยชีวภาพต้องเข้าใจอย่างถ่องแท้ โดยเบื้องต้นต้องเรียนรู้เรื่องปุ๋ยต่อไปนี้

- ปุ๋ยหัวเชื้อหรือจุลินทรีย์หัวเชื้อคือเชื้อจุลินทรีย์มีประสิทธิภาพสำหรับกระบวนการหมักและย่อยสลายอินทรีย์วัตถุ จนเกิดการปลดปล่อยธาตุอาหารออกมาให้แก่พืชได้รวดเร็วขึ้น ซึ่งมีอยู่หลายชนิด

- การนำหัวเชื้อหรือจุลินทรีย์หัวเชื้อมาใช้ โดยการทดลองเรียนรู้ เก็บเกี่ยวประสบการณ์และปรับประยุกต์ใช้ เช่น

- ทำสารสกัดไล่แมลงเพื่อป้องกันแมลง โดยใช้เหล้าขาว 2 แก้ว หัวเชื้อจุลินทรีย์ 1 แก้ว กากน้ำตาลแก้วครึ่ง ผสมรวมกันแล้วนำไปฉีดพ่นผัก พบว่าต้นที่ฉีดไม่มีแมลงมาใกล้ และยังพบว่าไข่แมลงฟ่อไม่ฟักเป็นตัว

- การหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย โดยใช้หน่อกล้วย 3 กิโลกรัม กากน้ำตาล 1 กิโลกรัม น้ำสะอาด 3 ลิตร พด.2 1 ซอง หมักและปิดฝาไว้นาน 7 วัน จะมีฝ้าสีขาว ๆ เกิดขึ้น กรองเอาเฉพาะน้ำ (กากเอาไปใส่โคนต้นไม้) นำจุลินทรีย์หน่อกล้วย 10 ซีซี ผสมกับน้ำ 20 ลิตร ฉีดพ่นทางใบพืชจะงาม

- การทำปุ๋ยหมัก โดยการนำมูลสัตว์แห้งมาหมัก ซึ่งมีสัดส่วนของมูลสัตว์แห้ง 1 กิโลกรัม น้ำสะอาด 10 ลิตร เต็มออกซิเจนระหว่างการหมักนาน 30 วัน ก็สามารถนำไปใช้ได้

- การทำฮอร์โมนไข่ ใช้ไข่ไก่ 2 กิโลกรัม เอามาทั้งฟองปั่นให้เข้ากัน กากน้ำตาล 2 กิโลกรัม น้ำมะพร้าว 2 แก้ว นมสด 2 กล่อง นมเปรี้ยว 2 ขวด แป้งข้าวหมาก 1 ก้อน หมักไว้นาน 1 คืน ได้ฮอร์โมนไข่ที่เป็นอาหารให้กับพืช

- การทำอาหารตามสั่งให้กับพืช เช่น การนำฮอร์โมนไข่ 1 ลิตร จุลินทรีย์หน่อกล้วย 1 ลิตร นมสด 2 ลิตร กากน้ำตาล 1 ลิตร น้ำหมักมูลสัตว์ 2 ลิตร หมักรวมกันนาน 7 วัน ได้อาหารตามสั่งสำหรับพืช

6. เรียนรู้เรื่องธาตุอาหารพืช แบ่งธาตุอาหารพืชออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1) ธาตุอาหารหลัก ได้แก่ ไนโตรเจน (N) ฟอสฟอรัส (P) โพแทสเซียม (K)

- N พืชต้องการมากในช่วงแรกของเจริญเติบโต พบมากในขี้วัว

- P ช่วยในการแตกรากแขนง ติดดอก ติดผล มีมากในขี้ไก่หรือขี้สัตว์ปีก

- K เปลี่ยนรากเป็นหัว เปลี่ยนสีเป็นกลีบ เปลี่ยนรสชาติ เปลี่ยนหัวเป็นแป้ง มีมากในขี้หมู หรือให้จาง่าย ๆ ว่า

“ขี้หมูกินหัว ขี้วัวกินใบ ขี้ไก่กินผล”

2) ธาตุอาหารรอง เช่น Ca Mg S

3) ธาตุอาหารเสริม เช่น Bo Zn Cu Mn Mo Cl และอื่น ๆ

7. เรียนรู้เรื่องแมลงศัตรูพืช สังเกตว่าที่แปลงแมลงปอมันบินหรือไม่ ลมจะเป็นตัวนำพาไข่แมลงศัตรูมาตกที่แปลง

แล้วแมลงปอจะโหมกินไข่แมลงเป็นอาหาร แมลงศัตรูพืชมีสองแบบ คือ

1) แมลงปากกัด เช่น หนอนผีเสื้อ ตั๊กแตน แมลงปีกแข็ง เป็นต้น

2) แมลงปากดูด เช่น เพลี้ยอ่อน เพลี้ยจักจั่น เพลี้ยกระโดด เพลี้ยไฟ ไรแดง เป็นต้น

ขณะเดียวกันต้องเรียนรู้เรื่องการกำจัดแมลงศัตรูพืชด้วยสารชีวภาพด้วย เช่น สารเมทาไรเซียม หรือเชื้อราบิวเวอร์เรีย ซึ่งเป็นเชื้อราที่สามารถเข้าทำลายแมลงได้ตามข้อ ปล้อง และสามารถสร้างสปอร์ขึ้นมาได้ โดยเชื้อราจะเข้าไปกินน้ำหรือ Enzyme ในตัวของแมลงส่งผลให้แมลงตายในที่สุด

8. เรียนรู้เรื่องโรคพืช ที่มีความซับซ้อนและหลากหลาย เช่น โรคปม ๆ หรือปุ่มปม โรคใบจุด โรคราแป้ง โรคใบไหม้ โรคแอนแทรคโนส คือ รากเน่า โคนเน่า ใบหยิกใบงอ หรือแคงเกอร์ที่ระบาดมากในมะนาว โรคตายพราย ที่เกิดจากเชื้อรา พูซาเรียมที่ไปดูดต้นตามท่อน้ำเลี้ยง ต้องรู้เรื่องการจัดการกับโรคพืช ตัวอย่างเช่น การใช้สารไตรโคเดอร์มาร์ที่สามารถทำลายเส้นใยของเชื้อโรคได้โดยเข้าไปกัดกิน

9. เรียนรู้เรื่องการขยายพันธุ์พืช เพื่อเพิ่มปริมาณของต้นพืชให้มากขึ้นและเพื่อดำรงสายพันธุ์หรือพันธุ์กรรมไว้ไม่ให้สูญหาย เช่น เก็บเมล็ดพันธุ์ การตอน ทาบกิ่ง การติดตา การเสียบยอด การปักชำ

ตัวอย่างการจัดการพื้นที่ 1 ไร่มีกิน มีใช้ทั้งปี ของไร่อรหันต์

1. การวางกลยุทธ์ที่ไร่อรหันต์ แบ่งพืชออกเป็นกองดังนี้

(1) กองทหารเกณฑ์ 20% คือพืชอายุสั้น เช่น ผักสวนครัว พริก มะเขือ หัวหอม กระเทียม ผักชี คื่นช่าย แมงลัก กะเพรา โหระพา เป็นต้น

(2) กองกลางนายสิบ กำหนดไว้ 30% คือพืชอายุไม่เกิน 1 ปีสามารถให้ผลผลิต เช่น ถั่วเขียว ข้าวโพด มะละกอ แก่นตะวัน เป็นต้น

(3) กลุ่มนายร้อยกำหนดไว้ 40% เป็นพืชกลุ่มไม้ผลชนิดต่างๆ

(4) กลุ่มนายพลกำหนดไว้ 10% คือกลุ่มไม้บ้านาญหรือไม้ยืนต้น เช่น ต้นสัก ต้นยางนา มะค่า และอื่นๆ

(5) กองกำลังทหารเสริม เช่น กบ ปลา เป็ด ไก่ดำ ไก่แจ้ กุ้งพันธุ์ เมล็ดพันธุ์ และอื่น ๆ

2. การจัดสรรแปลง 1 ไร่ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน โดยแบ่งเป็นคล้ายๆ เครื่องหมายบวก (+) ตรงกลางเครื่องหมายบวก คือบ่อน้ำ ส่วนเส้นเครื่องหมายบวก คือ พื้นที่ทางเดิน ซึ่งปลูกพืชผักต่าง ๆ เช่น พริก แพง น้ำเต้า บวบงู ที่สามารถเก็บกิน เก็บขาย เก็บเมล็ดพันธุ์ (ขายทั้งที่เป็นลูก/ผักหรือขายเมล็ดพันธุ์) สัดส่วนการแบ่งเป็นแปลงกำหนดการเพาะปลูกในพื้นที่ 20x20 เมตร ทั้ง 4 แปลง ดังนี้

2.1 แปลงที่ 1 ปลูกสลิคพันธุ์ดอก โดยปลูกต้นหนึ่งห่างกัน 50 X 50 ซม. ให้ผลผลิต 3 ซ้อมีน้ำหนัก 100 กรัม เก็บขายหน้าสวนกิโลกรัมละ 50 บาท ขายได้วันละ 200 บาท 1 ปีขายได้ 7 เดือน นอกจากนี้สามารถนำกิ่งสลิคไปชำต่อได้ โดยใช้ 3 กิ่งต่อถุง และขายกิ่งพันธุ์ถุงละ 30 บาท

2.2 แปลงที่ 2 ปลูกหน่อไม้หวาน 10 กอ เก็บผลผลิตหน่อไม้ขาย แปรรูปขาย ตอนกิ่งไผ่ขาย ปลูกชะอมไร่ หนาม 5 ต้น เน้นปลูกไว้กินและตอนกิ่งขายต้นละ 40 บาท ปลูกมะเขือพวงไร่หนาม 20 ต้น ขายผลและเพาะกล้าขาย

2.3 แปลงที่ 3 ปลูกไม้ผล ได้แก่ ฝรั่งแดงทับทิมสยาม ตอนกิ่งฝรั่งขาย ต้นละ 100 บาท และสะเดาดำ มีฤทธิ์ช่วยยับยั้งมะเร็ง ระหว่างกอไม้ผล หรือระหว่างต้น ปลูกผักสวนครัวชนิดต่าง ๆ

2.4 แปลงที่ 4 ปลูกพริก เพราะทุกคน ทุกบ้านกินพริก กินทั้งตำบล กินทั้งอำเภอ กินทั้งประเทศ กินทั้งโลก เลือกลงปลูกพริกสายพันธุ์แปลกๆ เช่น พริก 7 สี พริกไข่มุก พริกพิโรธ พริกฟักทอง เก็บพริกขาย ทั้งพริกสด พริกแห้ง และเพาะเมล็ดขาย ขายราคาต้นละ 20 บาท ปลูกมะละกอ สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้นาน 10 เดือน ขายลูกมะละกอได้ราคา กิโลกรัมละ 40-100 บาท แต่ถ้าเพาะเมล็ดขายต้นกล้า เท่ากับสามารถเพิ่มมูลค่าของมะละกอ 1 ลูกได้เป็นเงินหลายบาท

การทำเกษตรต้องมี 4 การ อันประกอบด้วย

1. มีอุดมการณ์ คือ มีความเชื่อมั่นว่าเกษตรอยู่รอด เกษตรเลี้ยงชีพได้
2. มีวิชาการ คือ เราต้องรู้หลักการ เช่น การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การแปรรูป
3. มีประสบการณ์ คือ การลงมือปฏิบัติ ที่มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้
4. มีจินตนาการ คือ คาดการณ์อนาคตว่าตลาดของเกษตรจะเป็นอย่างไร ไปในทิศทางไหน